

Forststyrelsens naturtjänster

Vårdare av vår vackraste natur

ÅRSBERÄTTELSE 2013

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

Naturtjänsterna bringar välfärd till Finland

En stark relation till naturen är en rotfast del av vår nationella identitet. Nationalparkerna är ett lands internationellt värdefullaste natur som man är stolt över och som duger att visa upp även för besökare. Förutom för att skydda naturen har de grundats för människorna: för att ge hälsa och välfärd samt stärka respekten för och banden till naturen.

Att stadsbor fjärrar sig från naturen och att särskilt barn och ungdomar i huvudstadsregionen får allt svagare band till naturen är oroväckande samhällsfenomen. De syns redan i form av växande mentala problem och välfärdssjukdomar. Därför var juni 2013 en viktig milstolpe för alla finländare när det gäller arbetet för naturen och barnens naturfostran. Då öppnade Forststyrelsens naturtjänster med sina partner Finlands naturcentrum Haltia i Esbo.

Naturskolans verksamhet i Haltia har varit livlig. Även barn och ungdomar som besöker Haltia på fritiden får där uppleva de under som naturen i hela Finland bjuder på. Detta är också en faktor som ökar jämlikheten: i Haltia kan barnen uppleva den lappländska naturen fast familjen inte har möjlighet att åka på skidsemester till Lappland.

Prisbelönta Haltia med sin säregna träarkitektur har fyllt en stor lucka i huvudstadsregionens turism-, fritids- och konferenstjänster. Samtidigt har Haltia

Republikens president Sauli Niinistö och fru Jenni Haukio invigde Haltia.

gett programtjänstföretagen i Noux mer kunder och inkomster.

Hälsa och välfärd från naturen präglade även i övrigt vår verksamhet i fjol. Genom två omfattande projekt har vi redan nu fått lovande resultat som visar att välbefinnandet hos specialgrupper, t.ex. invandrare och unga som riskerar att marginaliseras, kan förbättras genom naturaktiviteter.

I fjol stärktes också naturtjänsternas ställning som vårdare av kulturarvet. Vi förberedde oss på att vid årsskiftet ta över 29 betydande kulturobjekt och sevärdheter från Museiverket, bl.a. borgruiner, och vi utarbetade prioriteringsprinciper för kulturarvobjekten.

Vi började utveckla Skanslandet utanför Helsingfors och Öro i Skärgårdshavet så att de kan öppnas för allmän-

heten nu när försvarsmakten lämnat dem. Skanslandet ska locka invånare och turister i huvudstadsregionen vid sidan av Sveaborg. Öro har åter enorm potential att utvecklas till en bas för naturturismen i Skärgårdshavet.

År 2013 var ett arbetsfyllt och resultatrikt år för naturtjänsterna även inom våra traditionella verksamhetsområden. På uppdrag av miljöministeriet gjorde vi utredningar om förutsättningarna att grunda nationalparker i Tykö, Södra Konnevesi, Olvassuo och Lapska armen. Jägare och fiskare fick tillgång till den nya webbtjänsten Eräluvut.fi och tekniska reformer gjorde tillståndsförsäljningen smidigare. Vi bedömde Östersjöns tillstånd på ett mångsidigare sätt än tidigare och vidsträckt bottenområden inventerades. Stora EU-finansierade projekt främjade såväl naturvården, skyddet av myrar och saimenvikaren som närområdessamarbetet med Ryssland. På slutmetrarna gagnar all finansiering från EU inte bara naturen utan också den lokala ekonomin.

Eftersom samhällseffekten av vår verksamhet ökar ser vi framtiden an med tillförsikt och entusiasm. Det känns fint att arbeta inom en organisation som bringar välfärd till Finland.

FOTO: JARI KOSTET

A handwritten signature in black ink that reads "Rauno Väisänen".

Rauno Väisänen
Naturtjänstdirektör, Forststyrelsen

Finlands naturcentrum Haltia innebar början på en ny era av träbyggnade, eftersom det är den första offentliga byggnaden i Finland som är helt och hållet gjord av massiva träelement. FOTO: FORSTSTYRELSEN / MIKA HUISMAN

Haltia är porten till Finlands natur

Finlands naturcentrum Haltia ger besökarna en inblick i och känsla av vår vackraste natur från fjällen om vintern till sjöarnas undervattensvärld. Årstiderna växlar på huvudutställningens imponerande panoramavägg. Haltia öppnades den 31 maj 2013 i Esbo, invid Noux nationalpark och före årets slut hade centrumet redan tagit emot 95 000 besök.

Huvudstadsregionen står för över hälften av omsättningen i turistbranschen, och över hälften av de turister som besöker Finland kommer på

grund av naturen. Huvudstadsregionen har emellertid saknat ett besöksmål där man lätt kunde bekanta sig med Finlands natur.

Haltias utställning Gröna bältet presenterar naturutflyktsmål i huvudstadsregionen. De som rör sig på områdena kan själva komplettera beskrivningarna genom Viherwiki på Haltias webbplats.

Arkitekturen stöder naturupplevelsen: den unika träbyggnaden som ritats av professor **Rainer Mahlamäki** är redan i sig värd ett besök. Naturen och ekologin syns också i husets konstruktions- och energilösningar, den utnyttjar bl.a. bergvärme

och solfångare. Helheten kompletteras av restaurang-, konferens- och naturbutiktjänsterna samt naturfostran för barn. Forststyrelsens naturtjänster svarar för verksamheten i Haltia med finansiering från miljöministeriet. Partner i verksamheten är Esbo, Helsingfors, Vanda, Grankulla, Kyrkslätt, Vichtis samt Solvalla Nedre Ab, vilka är med och täcker kostnaderna.

Haltias mål är också att utöka turistströmmarna inom naturturismen överallt i Finland, särskilt till nationalparkerna och turistcentrumen i deras närområden.

Motion, glädje och sinnesfrid i Koli nationalpark. Enligt undersökningar är även en kort stund i naturen bra för hälsan. FOTO: FORSTSTYRELSEN / TEA KARVINEN

För naturaktiviteter och bättre folkhälsa

Naturmiljö och naturmotion främjar välfärd och hälsa. År 2013 stärkte Forststyrelsen sitt arbete för att så många intresserade som möjligt ska få tillgång till tjänster med anknytning till naturaktiviteter.

Vår basservice på Finlands vackraste naturobjekt erbjuder goda utgångspunkter för naturturism- och välfärdsföretag att utveckla naturaktiviteter och naturmotion. Med kommunerna kan vi dela god praxis. Exempelvis våra ritningar till friluftskonstruktioner

Under en skogsutflykt handlar det om enkla grundläggande saker. Ingen stress, lagom fysisk ansträngning och gemensamma upplevelser inger lugn och skapar mentalt välbefinnande.

JARI KORKALAINEN
UNGDOMSCENTRALEN METSÄKARTANO

finns avgiftsfritt tillgängliga på vår webbplats. Det riksomfattande programmet i form för livet tilldelade i fjol Forststyrel-

sens naturtjänster priset som Befrämjare av möjligheter till motion.

De nya tjänster som utvecklats gör det möjligt att uppleva naturen även för dem som inte har rört sig i naturen tidigare och för sådana grupper som har särskild nytta av naturaktiviteter.

I Uleåborgsregionen fortsatte vi med projekthelheten OpenAir, där vi bygger upp en enhetlig servicehelhet kring kommunernas och statens rekreationsområden. Inom Air-projektet har vi utvecklat praxis som utnyttjar naturen som en del av arbetshälsoverksamheten, förebyggandet av marginalisering och utvecklingen av utbildning. Inom Open-projektet har vi bildat ett nätverk av naturobjekt och naturmotionsobjekt i Uleåborgsregionen samt utvecklat ett sätt att verifiera de hälsoeffekter som människor upplevt efter att de rört i naturen.

– Att röra sig i naturen samt en avslappnad, kravfri och engagerande atmosfär har spelat en central roll under naturdagarna som vi har ordnat, berättar projektchef **Riikka Mansikkaviita**.

Huvudpartner är kommunerna i Uleåborgsregionen, Diakonissanstalten i Uleåborg samt Uleåborgs universitet. Projekten finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden.

Naturen sätter oss i rörelse, uppmuntrar oss och gläder oss

I Norra Savolax och Norra Karelen inleddes projektet Luonto liikuttamaan ("naturen sätter oss i rörelse"), vars syfte är att utveckla välfärdstjänster med anknytning till naturen. Forststyrelsen har bjudit in välfärdstjänsteproducenter, t.ex. programtjänstföretag, en rehabiliteringsanstalt samt kommuner och läroanstalter.

Enligt dagens kunskap är det särskilt viktigt och kostnadseffektivt för befolkningens hälsa att få i gång dem som rör sig allra minst. Målet är inte alls att få dem att idrotta utan att minska på sittandet och utöka vardagsmotionen. Detta budskap är nådigt för alla oss soffpotatisar som upplever de nuvarande hälsomotionsrekommendationerna som alltför tunga. Alltså ut och gå i skogen – det är effektiv motion för hälsan och samhällsekonomin!

RAIIJA KORPELAINEN, PROFESSOR I HÄLSOMOTION,
FORSKNINGSCHEF PÅ MOTIONSKLINIKEN VID DIAKONISSANSTALTEN I ULEÅBORG

Projektets huvudfinansier är Europeiska socialfonden.

Bland annat studerande inom yrkesutbildning har redan kommit ut i naturen. För dem erbjöd Tiilikkejärvi nationalpark en avslappnande miljö och nya upplevelser. Avbrutna studier är en betydande riskfaktor när det gäller marginalisering. Delade naturupplevelser kan hjälpa ungdomarna att fortsätta med sina studier.

– Med hjälp av olika små uppgifter lär sig de unga att hitta bra sidor hos både sig själva och andra. När man upplever att man lyckas i en trygg och förtrolig atmosfär ger det beredskap att klara av olika utmaningar i vardagen, berättade yrkesvägledare **Tarja Rissanden** som tillämpar äventyrspedagogiska metoder i sitt arbete vid Savolax yrkes- och vuxeninstitut.

”Vårdande skogsbad”

– Naturen ger lycka, minskar känslan av ensamhet, får människor att röra på sig och minskar risken för att insjukna i diabetes typ 2, konstaterade de välfärdsexperten som i projektets tecken samlades till ett seminarium i Haltia.

De positiva fysiologiska effekter som naturmiljön genererar, t.ex. lägre puls, blodtryck och halt av stresshormoner, syns snabbt. Detta avspeglar sig också i humöret, så redan ett kort ”skogsbad” lönar sig.

– Att röra sig i naturen kan hjälpa mot stress, mentala problem, övervikt, sömnlöshet samt motoriska problem, summerade projektchef **Kati Vähäsarja** från Forststyrelsens naturtjänster.

När befolkningen blir äldre är det allt viktigare med bra leder och god service i nationalparkerna. Samhället får avkastning på denna placering när folkhälsan förbättras. FOTO: FORSTSTYRELSEN / MINNA

KORAMO

En utflykt i en nationalpark, som här Pallas-Ylläs, ger också socialt kapital. I allmänhet beger man sig ut i naturen tillsammans med familjen eller vänner. FOTO: FORSTSTYRELSEN / SEIJA OLKKONEN

Ut i naturen med en kompis

Tillsammans med Marttaliitto fann vi en utmärkt möjlighet att bjuda ut alla i naturen. Vår kampanj Från ord till handling fick människor att bege sig på utflykt, för att fiska eller plocka svamp och bjuda en kompis med via Facebook. Roliga tips via de sociala medierna lockade folk till gemensamma evenemang ända från början av sommaren när skoleleverna fick fiska gratis under Vapapäivä ("spödagen") och tillreda läckerheter av sin fångst med hjälp av marthornas recept.

Den största festen var den finska naturens dag som firades för första gången. Vårt lands unika natur hyllades den 31 augusti. Finländarna tog ivrigt emot dagen, vädret gynnade utflykter och många hissade flaggan för att hedra naturen. Det ordnades 62 evenemang som samlade över 9 000 deltagare.

Lämpliga utflyktsmål för det egna resällskapet hittar man också i vår webb-

tjänst Utinaturen.fi (Luontoon.fi), som började revideras sommaren 2013. På webbtjänsten finns 250 naturobjekt som sköts av Forststyrelsen, och i föl hade webbplatsen över en miljon enskilda besökare. Man kan titta på eller skriva ut kartor över objekten i vår tjänst Utflykt-skarta.fi (Retkikartta.fi), som ökade i popularitet och besöktes över 1,6 miljoner gånger.

Jägare och fiskare har sedan början av 2013 betjänats av webbplatsen Eräluvat.fi, där man kan köpa Forststyrelsens fiske-, jakt- och terrängtrafik tillstånd. Vi presenterar också objekt, berättar om tillståndsgrunderna samt om vårt arbete som vårdare av statens jaktmarker och fiskevatten samt tillhandahållare av vildmarksupplevelser. Eräluvat.fi har fått ett bra mottagande: webbplatsen hade 400 000 enskilda besökare. Vi fick också mera bytes- och fångstrespons från kunderna när vi riktade en kampanj till dem som köpte tillstånd. Bytes- och fångstresponsen från dem som jagade småvilt steg till 40 % av tillstånden, dvs. högre än någonsin tidigare.

Vår nyaste webbsida är den moderna virtuella guiden www.selkameri.fi, som erbjuder både information och upplevelser och uppmuntrar till utfärder på vattnen i Bottenhavets nationalpark, som är Finlands yngsta. Svindlande landskapsbilder i 360 grader öppnar sig även på hemdatorn och i panoramabilderna finns infällda texter och ljudlandskap. För att underlätta planeringen av utfärder finns det länkar till företag som erbjuder bl.a. utfärdstjänster. Den avgiftsfria guiden färdigställdes som ett EU-projekt tillsammans med kommunerna i området.

Naturen kan man upptäcka på nytt varje dag, eller för första gången när som helst. Den är öppen för alla under alla årstider. Den är värd att skyddas alla dagar under kalenderåret och värd en fest den sista dagen i augusti.

JENNI HAUKIO
REPUBLICENS PRESIDENTS MAKA
BESKYDDARE AV DEN FINSKA NATURENS DAG

Artskydd och naturvård som arbete – och livsstil

Forststyrelsens naturtjänster kartlägger värdefulla arters livsmiljöer i skogar och traditionslandskap, på fjäll och under vattenytan. Utredningarna hjälper oss att inrikta användningen av områdena och skyddsåtgärderna på rätt sätt.

I fjol gjorde vi hotade arter och deras beskyddare kända genom att en gång i månaden lyfta fram en art och en av våra arbetstagare som ägnat sig åt den. Vår kampanj Rakkaudesta lajiin ("av kärlek till arten") avslöjade vad som får en skydds-

biolog att dyka i bäckar, att bege sig ut på svag is eller klättra upp till rovfågelbon.

De arter som Forststyrelsen ansvarar för omfattar flera hotade fåglar. Vitryggiga hackspettens häckning lyckades åter bra, 101 häckningar konstaterades. Vår arbetstagare och tiotals frivilliga fågelskådare kontrollerade på samma sätt som varje år även pilgrimsfalkens, jaktfalkens, kungsörnens och i Norra Finland havsörnens revir. Pilgrimsfalkens häckningsresultat var normalt med undantag för nordvästra Lappland. Vår mycket lilla jaktfalksstam lider

av att det finns mycket litet av bytesarten ripa och det föddes bara sex ungar. Kungsörnens häckningsresultat visade sig vara dåligt medan havsörnens var normalt.

– Den kalla våren och bristen på föda var sannolikt orsaken till att vi hittade endast 113 kungsörnsungar att ringmärka då vi 2012 hade en ståtlig flock på 180 ungar, berättar vår veteran på rovfågelinventeringar i norr, överinspektör **Tuomo Ollila**. Kungsörnsuppföljningen behövs förutom för artskyddet även för det revirbase-erade ersättningsystemet för renskötseln.

Naturtjänsternas skyddsbiologer utför sitt arbete med stor hängivenhet. Projektchef Panu Oulasvirta leder ett internationellt projekt som klarlägger den mycket hotade flodpärlmusslans levnadsförhållanden i norr. FOTO: PANU OULASVIRTA

De som frivilligt kontrollerar rovfågelpredan i hela Finland fick Forststyrelsens naturtjänsternas utmärkelse Årets naturfrivillig 2013. Priset mottogs av den långvariga kungsörnsmannen **Jarmo Ahtinen**.

Nu är också EU med och skyddar saimenvikaren

Uppgifter om antalet kutar som den mycket hotade saimenvikaren föder fås genom att man kontrollerar de bon som honorna och kutarna lämnat när vårisarna smälter. Saimenvikarexperterna och många frivilliga ger sig då ut på isarna, uppbackade upp av omsorgsfull planering, samarbete och en hydrokopter.

– Saimenvikarbeståndet består fortfarande av över 300 individer. Det föddes 62 kutar i fjol. Målet är att saimenvikarbeståndet ökar till cirka 400 individer före 2025. Detta betraktas som minimistorleken på ett livskraftigt bestånd, berättar överinspektör **Tero Sipilä** och skyddsbiolog **Tuomo Kokkonen**, som har ägnat flera decenniers arbete åt vår älskade relikart.

Under den tid nätfisket var begränsat under försommaren påträffade man inte mer än ett par gånger fisknät, som är särskilt farliga för unga saimenvikare. Före hösten hittades 29 döda saimenvikare, av vilka 5 hade omkommit i nät och 11 som kutar i boet. För att stärka artskyddet startade vi i slutet av året ett projekt som vad EU:s finansiella bidrag beträffar är det största LIFE-projektet som beviljats Finland. Kostnadskalkylen är på 5,26 miljoner euro, varav EU:s finansiella bidrag är 3,95 miljoner euro.

Övervakningsarbetet stärktes med gemensamma krafter

Förutom begränsningarna av nätfisket, som skyddar saimenvikaren, hade Forststyrelsens fiskeövervakare mycket arbete med att kontrollera att bestämmelserna i fiskelagen iakttas. För att assistera de ordinarie jakt- och fiskeövervakarna anställde

KUVA: MARKKU PIIRTIMÄÄ

OULANKAÖRINGEN ÖVERVAKAS OCH SKYDDAS

I Oulankajokis vattendrag lever ett bestånd av vandringsöring som förökar sig på naturlig väg men som decimerats på ett alarmerande sätt. Beståndets tillstånd påverkas dels av hur leken lyckas och ynglen klarar sig på den finska sidan och dels av fiskarnas möjlighet att uppnå köns mogen storlek i de ryska sjöarna.

EU finansierar ett projekt där vi utarbetar en finsk-rysk verksamhetsmodell för vård och fiske av öringsbeståndet. Målet är att få beståndet att växa och bättre klara av rekreativfiske.

vi säsongarbetare som avlagt det obligatoriska provet. I Kajanaland och Koillismaa övervakade Forststyrelsens yrkesövervakare även privata vatten vid sidan av statens vatten. Den gemensamma övervakningen baserade sig på ett avtal mellan Forststyrelsen och fiskeområdena, vars

syfte är att effektivisera och förenhetliga övervakningen.

På privata jaktmarker startade ett övervakningsförsök i vilket deltar nio jaktvårdsföreningar i Kajanaland, norra Österbotten och södra Lappland. Tidigare har Forststyrelsens övervakare patrullerat endast på statens områden.

Myndighetssamarbetet inom jakt- och fiskeövervakningen främjades med en gemensam gränstraktsgrupp som koordinerar övervakningen i de områden där täckning saknas i Kajanaland samt östra och mellersta Finland. Forststyrelsens 11 jakt- och fiskeövervakare samarbetade vid sammanlagt 352 tillfällen med andra tillsynsmyndigheter, och flera grova jaktbrott avslöjades.

Ett gediget informationspaket för att återställa myrnatur

Vi publicerade en handbok om restaurering av myrar. Den stärker Finlands ställning som föregångare när det gäller restaurering av myrar och skogar i norr, dvs. återställande av de naturliga egenskaperna och den naturliga artrikedomen.

– Hittills har en vattenhushållning som liknar den naturliga återinförts på 20 000 hektar myrar på skyddsområden i Finland. Nästan lika mycket, 17 000 hektar myrar

Skogsvildren är tamrenens vilda, sällsynta släkting som har fått en fristad i Salamajärvi nationalpark i Mellersta Österbotten. FOTO: FORSTSTYRELSEN / JUHA SAHLGREN.

Naturtjänsterna har fått omfattande EU-finansiering som används bl.a. för att iståndsätta hotade vårdbiotoper. I Kyrkslätt förvandlas en före detta åker till bete när träden röjs och boskapen får börja beta. FOTO: FORSTSTYRELSEN /

JARI KOSTET

på skyddsområden borde ytterligare restaureras för att förbättra den biologiska mångfalden, summerar skyddsbiolog **Maarit Similä**.

Restaurering av myrar innebär att man fyller igen diken, leder vattnet med hjälp av dammar och torvvallar samt avlägsnar träd. Restaureringshandboken har tagits fram i samarbete mellan flera experter och den utgör ett gediget informationspaket med 25 års erfarenheter för det praktiska arbetet. Det omfattande projektet Myrmarknät-LIFE, som leds av Forststyrelsens naturtjänster, resulterade också i en utställning som ambulerar i naturumen och ett mångsidigt inlärningspaket för skolelever.

Naturinventeringarna ger nya arter

Under naturinventeringarna i Lappland gjordes åter fina artfynd. I Pallas-Yllästunturi nationalpark upptäcktes en ny svampart för vårt land, i Urho Kekkonens national-

park en ny mossa och söder om nationalparken en ny insektsart i Europa. *Boletina hymenophalloides*, som fortfarande saknar finsk- och svenskspråkigt namn, hör till svampmyggorna och har tidigare påträffats endast i Japan.

Även från mellersta Finland fick vi unik information när skyddsbiolog **Teemu Rintala** upptäckte att den starkt hotade större barkplattbaggen håller ut i Viitasaari. Skalbaggsarten är mycket krävande vad gäller levnadsförhållandena, så med dess hjälp kan man kartlägga förändringar i livsmiljön. Uppföljningen av arten vilar på Forststyrelsens ansvar, eftersom nästan alla kända förekomster finns på områden som förvaltas av Forststyrelsen.

Forststyrelsen samlade in rikligt med naturinformation även till havs. Vid kusten insamlades information om arter och organismsamhällen på bottnen samt om bottenens kvalitet från östra Finska viken till Bottenviken.

– Med hjälp av det insamlade materialet identifierar vi särdrag hos olika områden på den finska kusten, vilket är viktigt när man fattar beslut som direkt eller indirekt påverkar kustvattnet, berättar skyddsbiolog **Anu Riihimäki**. Information om förekomstområden är nödvändig också för att vi vid en eventuell oljeolycka ska kunna rikta skydds- och rengöringsåtgärder mot områden som är värdefulla med tanke på artsammansättningen.

Frivilligarbete är bra för naturen och för deltagarna

Sommaren 2013 ordnades mer än 60 frivilligevenemang för att sköta nationalparker och andra skyddsområden. Den rekordlivliga frivilligsommaren sträckte sig från östra Finlands skärgård till Lemmenjoki nationalpark.

Med frivilligarbetarnas stöd främjar Forststyrelsens naturtjänster vården av skyddsområden och hotade arter. Del-

Skanslandet (i förgrunden) ligger intill världsarvet Sveaborgs fästning utanför Helsingfors. Vi började utveckla Skanslandet till ett naturturistmål där historien spelar en viktig roll.

FOTO: FORSTSTYRELSEN / TUOMO HÄYRINEN

tagarna får kunskap om skyddsområdenas betydelse. Samtidigt får de gott humör, motion och nya vänner.

För skötseln av vårdbiotoper behövs människor som behärskar traditionella arbetsmetoder, veteraner inom naturvården. I nationalparkerna runt om i Finland ordnades Senior Ranger -traditionsdagar för äldre, där veteranerna instruerade yngre i traditionella arbetsmetoder och hantverk.

VÅR NATURARBETE I SIFFROR 2013

- restaurerade skogar och myrar 2 212 ha
- omskötta vårdbiotoper 4 137 ha
- kartlagda naturtyper 101 665 ha
- naturtyper kartlagda under vatten i 9 365 punkter med videokamera
- kartlagda arter på 3 527 ha
- 2 380 fornlämningar och 312 skyddade byggnader på natutjänsternas områden

En del av evenemangen var öppna för alla, en del var avsedda för inbjudna gäster, bl.a. lokala pensionärsföreningar. Evenemangen var en del av vårt projekt Naturvård-LIFE, under vilket vi sköter värdefulla vårdbiotoper på 59 områden.

Partner inom den tredje sektorn befinner sig i en nyckelställning när vi ordnar frivilligverksamhet. De största samarbetspartnerna är WWF Finland, Finlands naturskyddsförbunds distriktsorganisationer och Pidä Lappi Siistinä ry. Lokalt hör i synnerhet nationalparkernas vänföreningar till våra viktigaste samarbetspartner.

Skärgårdshavets nationalparks vänförening, Arkipelagia-sällskapet, främjar skyddet av områdets natur och kultur. Forststyrelsen och föreningen ordnade en fest för att hedra den 30-åriga nationalparken. I år fick Bottenhavets nationalpark en egen vänförening. Även den lovar att hjälpa Forststyrelsen enligt frivillig-

principen med att sköta och utveckla nationalparken.

Ny skötsel och användning för kulturarvsobjekt

Forststyrelsens naturtjänster sköter kulturarvsobjekt från stenåldern till 1960-talet. I slutet av året fattades ett beslut enligt statens fastighetsstrategi om att vissa fastigheter som förvaltats av Museiverket skulle överföras till Forststyrelsen. I början av 2014 övertog naturtjänsterna 29 fastigheter. Till dem hör flera borgruiner och betydande fornlämningar, t.ex. borgruinerna i Kustö, Raseborg och Kajana samt Svartholms fästning i Lovisa. Sedan tidigare finns över 300 skyddade byggnader och över 2300 fornlämningar på våra områden.

Även av försvarsmakten fick vi värdefullt kulturarv att vårda. Utanför Helsingfors, invid Sveaborgs världsarvsområde,

ligger Skanslandet och Kungsholmen, som är ett internationellt värdefullt befästnings- och naturobjekt. Vi fokuserar iståndsättningsarbetena på att utveckla de områden som är mest attraktiva för turismen så att det blir tryggt att röra sig där och så att naturvärdena inte äventyras.

Också Öro i Skärgårdshavet började utvecklas. Målet är att ön, som i hundra år tjänat som militärbas, ska bli en bas för naturturismen när Öro införlivas med Skärgårdshavets nationalpark 2015. Skärgårdshavets nationalpark tillför redan nu den lokala ekonomin nästan fyra miljoner euro om året, men Öro möjliggör ytterligare inkomster genom utvidgat samarbete med turistföretagare.

Många händer är med och vårdar byggnadsarvet

Forststyrelsens naturtjänster försöker hela tiden hitta på nya sätt att iståndsätta och underhålla gamla byggnader på naturskyddsområdena, eftersom de är både värdefulla historiska objekt och populära sevärdheter.

Renoveringen av Vekara gamla fiskartorp fortsatte i Bottenhavets nationalpark med hjälp av internationella frivilliga och i Lappland kläcktes idéer till samarbetsprojekt med många aktörer för att underhålla det unika byggnadsarvet.

Kultala vid Ivalojoki är ett toppobjekt i vår guldgrävarhistoria. På 1870-talet lät

ARBETE FÖR NATUREN 2013

Hälften av anställda vid Forststyrelsens naturtjänster arbetar i södra Finland, en fjärdedel vid vår regionenhet i Österbotten samt en fjärdedel i Lappland. Antalet årsverken var totalt 578. På samma sätt som tidigare år sysselsatte vi även fångar från öppna anstalter (45 årsverken).

Frivilliga gör en viktig arbetsinsats för naturen. Under år 2013 arbetade de tillsammans med oss motsvarande 18 årsverken.

Med hjälp av ett sysselsättningsanslag sysselsatte vi i fjol över 50 arbetslösa eller nyutexaminerade unga, i medeltal för en tidsperiod av 5 månader.

staten bygga denna "Kronans Station" för de tjänstemän som kom för att övervaka guldruschen. Numera är Kultala ett populärt besöksmål i Hammastunturi ödemark och den har renoverats, delvis med hjälp av EU-finansiering. I nordöstra Lappland åter renoverades taken på byggnaderna på skoltfältet i Urho Kekkonens nationalpark inom det omfattande projektet ABCGheritage. Projektet som leds av Forststyrelsen har ett tiotal partner i Finland, Norge och Ryssland. Huvudsyftet är att utöka den hållbara naturturismen på

naturskyddsområdena i gränstrakterna i norra Lappland.

Forststyrelsen har länge sysselsatt fångar från öppna anstalter i södra Finland. Samarbetet utvidgades till mellersta Finland när en bastu byggdes för vandrarare som hyr det gamla kronoskogstorpet i Pyhä-Häkki nationalpark. Enligt **Tuula Tarvainen**, direktör för Laukaa fängelse, är det viktigt för fångarnas rehabilitering och övergång till det civila att de får erfarenhet av att arbeta i en normal arbetsmiljö.

Användarna med i planeringen

Till Forststyrelsens uppgifter hör att planera markanvändningen på de områden som vi förvaltar. Det gör vi tillsammans med andra aktörer och invånarna.

Information och åsikter insamlades om landskapet i Skärgårdshavets nationalpark. I den kartbaserade webbförfrågan fick man ange viktiga platser och landskapsvärden samt föreslå åtgärder. Över 2000 platser märktes ut. Webbförfrågan gjordes i samarbete mellan Forststyrelsen och Åbo universitet och den publicerades i frågetjänsten Harava, som finansieras av miljöministeriet och vars syfte är att främja medborgares möjligheter att påverka planeringen av den egna livsmiljön. När Forststyrelsens traditionella besökarundersökningar, som baserar sig på intervjuer och antalet besök, läggs till den geografiska informationen, får vi veta ännu mer exakt vad besökarna önskar sig av objekten.

Även de utfärdsleder och tjänster som planerats i Sibbo storskogs nationalpark, som grundades 2011, fick man kommentera till Forststyrelsen med hjälp av den s.k. SoftGIS-karttjänsten genom att ange de platser beträffande vilka man ville ge respons eller framföra önskemål. Svaren utnyttjades när skötsel- och användningsplanen färdigställdes.

MEDLEM AV UNESCOS VÄRLDSARVSKOMMITTÉ

Finland utsågs till medlem av Unescos världsarvskommitté för en fyraårsperiod. Finland representeras av Rauno Väisänen, direktör för Forststyrelsens naturtjänster och Juhani Kostet, generaldirektör för Museiverket.

Till världsarvskommitténs huvuduppgifter hör att besluta om de nya kultur- och miljöobjekt som årligen tas upp på världsarvslistan. Valen är föremål för stort intresse bl.a. därför att statusen som världsarvsobjekt har stor betydelse för att främja turismen.

I Finland finns sju världsarvsobjekt, av vilka fem företräder kulturarvet, ett vetenskapen och ett naturen. Forststyrelsen förvaltar världsarvet Kvarkens skärgård, som tillsammans med Höga Kusten i Sverige representerar landhöjningskustens unika natur.

A. Man kan ta i land med båt eller kanot i otaliga naturhamnar. Från huvudstadsregionen hinner man under en dagsutflykt ända ut i ytterskärgården med taxibåt. Stora holmar lockar med skogsstigar och forna tiders stämning i södra Nyland.

Vilken nationalpark!

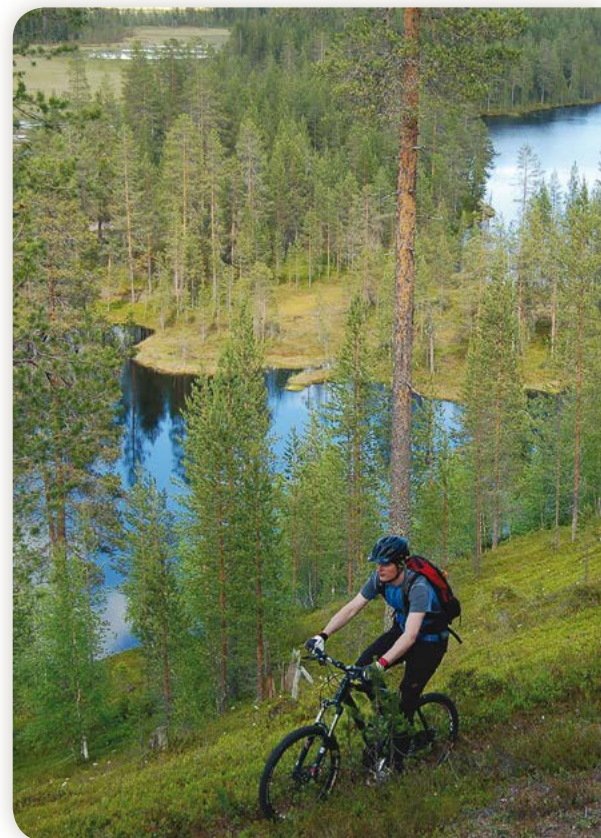
Känner du till Finlands nationalparker?

SVAREN PÅ S. 13.

B. Det krävs miljoner av år för att skapa en sådan naturskatt. Lapplands forntida invånares heliga platser fånglar även dagens vandrare. Man kan göra en dagsutflykt eller en längre vandring genom djupa klyftor och upp på fjälltoppar.

C. Mäktiga skogar inbjuder till en aktiv semester i Norra Österbotten. I vinterns snöinbäddade sagolandskap är det fint att skida eller gå på snöskor. Sommartid tar terrängcykelleder dig från höjderna ner i dalarna.

Nationalparker i 75 år för naturen och människan

Nationalparkerna utgör vår mest värdefulla natur och samtidigt är de sevärdheter som är öppna för alla. Våra första nationalparker grundades i Pallastunturi och Pyhäntunturi redan 1938. Forststyrelsens naturtjänster sköter alla nationalparker samt ca. 500 övriga naturskyddsområden.

Vi producerar högklassiga utfärdstjänster för dem som rör sig i naturen, bl.a. över 7 000 kilometer tydligt angivna leder och cirka 3 000 underhållna rastplatser, ungefär trettio kundtjänstställen och omfattande webbsidor jämte karttjänster. Tack vare den goda servicen är det lätt att besöka våra ståtliga naturobjekt. Finlands 37 nationalparker hade i fjol 2,2 miljoner besök, samtliga naturobjekt besöktes sammanlagt 5,4 miljoner gånger.

Vår servicehelhet stöder också naturturismföretagens verksamhet. Det lönar sig att satsa på nationalparkerna, för varje euro som staten satsar i dem ger i medeltal tio euro till den lokala ekonomin tack vare besökarna.

I fjol tillförde nationalparkerna sina närområden 115,5 miljoner euro och 1 484 årsverken. Pallas-Yllästunturi nationalpark hade flest besökare. Antalet besök i Noux nationalpark ökade med så mycket som 43 %, till sammanlagt 267 400 besök.

Nationalparker grundas både för att skydda naturen och till glädje och nytta för människorna. På uppdrag av miljöministeriet utarbetade vi utredningar om förutsättningarna att grunda fyra nya nationalparker. Objekten var Tykö i Salo, Södra Konnevesi på gränsen mellan Mellersta Finland och Norra Savolax, Olvassuo på gränsen mellan Norra Österbotten och Kajanaland samt storfjäl- len i Lapska armen.

Vår vackra natur vårdas 2014

Naturtjänsterna vårdar nationalparkerna, kulturarvet och hållbara vilt- och fiskbestånd och värnar på detta sätt om vår nationalegendom. Här är några plock ur vårt arbete 2014.

Vår nationalegendom ökar i värde

- Vi vidtar åtgärder för att öppna de två nya nationalparker som ska grundas, Tykö och Södra Konnevesi.
- Vi tar i bruk effektivitetsmätare för vårt naturskyddsarbete.
- Skötseln och finansieringen av Skanslandet–Kungsholmen utanför Helsingfors framskrider.

Människorna mår bra i naturen

- Vi förnyar webbtjänsten Utinaturen.fi så att kunderna ännu lättare hittar utflyktsmål som passar dem.
- Vi utvecklar mätare för att bedöma de hälso- och välfärdseffekter som nationalparkernas besökare upplever.
- Vi utvecklar konstruktionerna, informationen och kommunikationen som gäller rekreationsfiskeobjekt på olika håll i landet.

Partnerskap med turistindustrin ger tillväxt

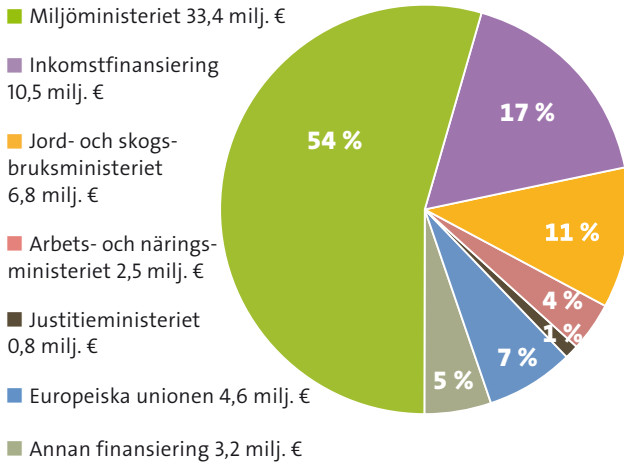
- Vi utvecklar tjänster för ryska turister utifrån kundernas behov.
- Vi utarbetar och tar i bruk mätare som beskriver hur jakt- och fisketjänsterna gagnar den lokala ekonomin.
- Vi stärker vår ställning som en betydande turismaktör i huvudstadsregionen.

Vi arbetar med glädje och skicklighet för nationalegendomen

- Vi sysselsätter cirka 150 unga som är arbetslösa eller hotas av arbetslöshet.
- Vi tar i bruk nya informationssystem för att hantera natur- och områdesinformation.
- Med hjälp av scenarioarbete förutspår vi hoten, möjligheterna och framgångsfaktorerna för naturtjänsterna.

NATURTJÄNSTERNAS FINANSIERING 2013

Forststyrelsens naturtjänsters verksamhet finansieras i huvudsak med budgetmedel. Inkomstfinansieringen består av bl.a. jakttillstånds-, fisketillstånds- samt hyresinkomster.

Sammanlagt: 61,8 milj. €

FORSTSTYRELSENS OFFENTLIGA FÖRVALTNINGSUPPGIFTER

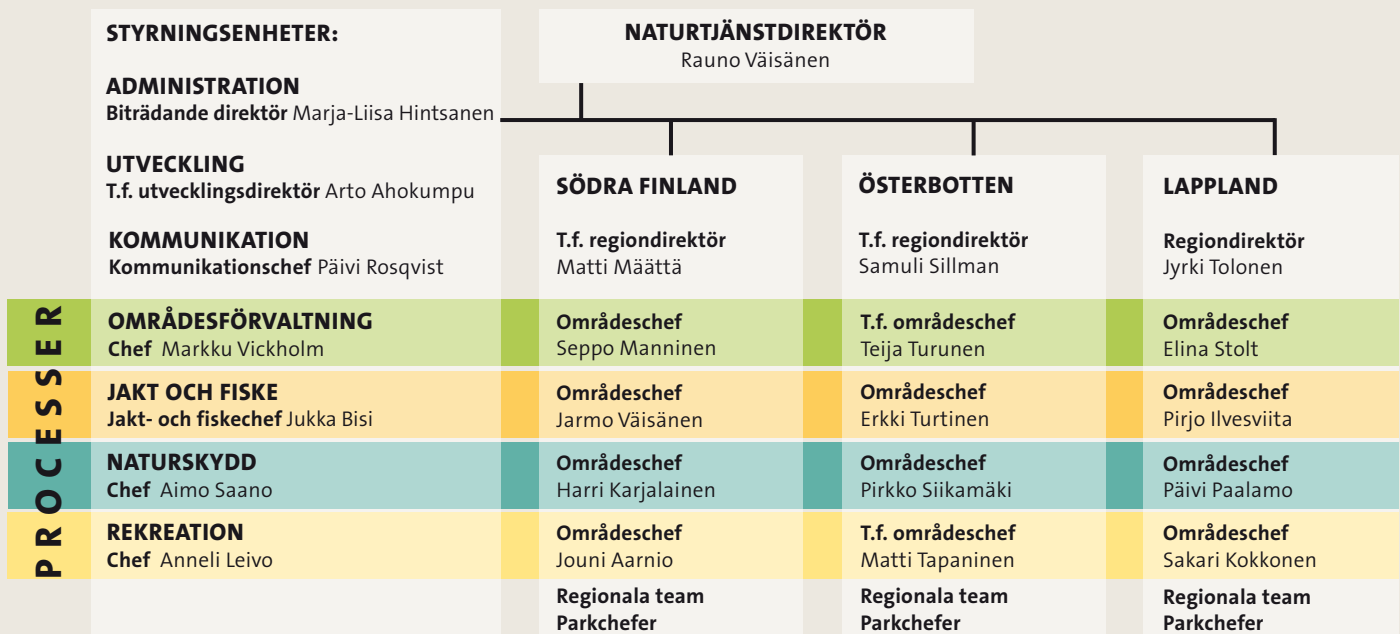
Forststyrelsen är ett statligt affärsverk, som producerar tjänster i naturresursbranschen. Forststyrelsens uppgifter indelas i företags ekonomi (bl.a. skogsbruk, tomtaffärer) och offentliga förvaltningsuppgifter som sköts av naturtjänsternas resultatområde (bl.a. naturskydd, jakt- och fisketjänster och avgiftsfria friluftstjänster). Naturtjänsterna finansieras i huvudsak ur statsbudgeten.

AREALUPPGIFTER 2013

Statens mark- och vatteninnehav (ca 1/3 av Finlands yta) är i enlighet med statens fastighetsstrategi koncentrerad till en organisation, Forststyrelsen.

- Forststyrelsen besitter 9,1 miljoner hektar statlig mark och 3,4 miljoner hektar vattenområde, sammanlagt 12,5 miljoner hektar.
- Härav sköter naturtjänsterna 3,9 miljoner hektar land och 3,2 miljoner hektar vatten, sammanlagt 7,1 miljoner hektar (57 % av Forststyrelsens områden):
 - 37 nationalparker, 19 naturreservat och ca 500 andra naturskyddsområden (sammanlagt ca 1,7 miljoner hektar)
 - 12 ödemarksområden (ca 1,5 miljoner hektar)
 - övriga områden bl.a. 7 statens strövområden (som är i skogsbrukets resultatområdes besittning men som sköts av naturtjänsterna).

NATURTJÄNSTERNAS ORGANISATION 1.1. 2014

Forststyrelsens naturum och kundtjänstställen 2013. Kontaktuppgifter samt service: www.utinaturen.fi > Kundtjänst.

KUNDTJÄNSTENS NYCKELTAL 2013

- 5,4 milj. besök i områden som sköts av Forststyrelsens naturtjänster
- 1 013 800 besök på kundtjänstställen
- 63 868 guidade kunder i grupper
- 1 110 905 besökare i webbtjänsten Utinaturen.fi (Luontoon.fi)
- 1 648 422 besök i webbtjänsten Utflyktskarta.fi (Retkikartta.fi)
- 71 267 sålda fisketillstånd
- 56 389 sålda jakttillstånd
- kundtillfredsställelsen bland vandrarna 4,3 (på skalan 1–5)
- kundtillfredsställelsen bland fiskare 3,7 och bland jägare 3,8 (på skalan 1–5)

UPPSKATTAT ANTAL BESÖK I FORSTSTYRELSENS KUNDTJÄNSTSTÄLLEN 2013

(sammanlagt 1 013 800 besök)

Kundtjänstställe	Antal besök
Blåmusslan	14 600
Ekenäs	15 600
Fjäll-Lapland	28 400
Hailuoto	14 500
Haltia	95 900
Hautajärvi	9 000
Hossa	39 300
Ivalo	12 800
Kalajoki	29 800
Karhuntassu	22 000
Kellokas	79 000
Kiehinen	47 700
Kilpisjärvi	9 100
Koilliskaira	13 800
Korvatunturi	7 500
Limingoviken	56 000
Naava	89 500
Nestori	34 500
Oskari	10 100
Oulanka	60 100
Pallastunturi	35 300
Petola	11 100
Ruunaa	6 300
Seitsemäinen	30 200
Siida	104 300
Syöte	32 000
Tavastland	15 600
Terranova	18 400
Tykö	16 400
Ukko	55 000

UPPSKATTAT ANTAL BESÖK I NATIONALPARKERNA 2013

(sammanlagt 2 259 800 besök)

Nationalpark	Antal besök
Bottenhavet	41 200
Bottenviken	8 800
Ekenäs skärgård	53 000
Helvetinjärvi	20 900
Hiidenportti	11 600
Isjärvi	11 800

Kauhaneva–Pohjankangas	6 200
Koli	140 600
Kolovesi	8 700
Kurjenrahka	32 100
Lauhanvuori	11 000
Leivonmäki	14 300
Lemmenjoki	12 100
Liesjärvi	23 200
Linnansaari	31 900
Noux	267 400
Oulanka	174 600
Pallas–Yllästunturi	488 400
Patvinsuo	12 900
Petkeljärvi	21 600
Puurijärvi–Isosuo	8 000
Pyhä–Häkki	15 300
Pyhä–Luosto	105 500
Päijänne	14 200
Repovesi	93 200
Riisitunturi	23 000
Rokua	17 800
Salamajärvi	14 700
Seitsemäinen	39 700
Sibbo storskog	96 400
Skärgårdshavet	59 100
Syöte	35 600
Tiilikjärvi	8 500
Torransuo	17 900
Urho Kekkonens np	292 600
Valkmusa	9 600
Östra Finska viken	16 400

UPPSKATTAT ANTAL BESÖK PÅ STATENS STRÖVOMRÅDEN 2013

(sammanlagt 369 000 besök)

Statens strövområde	Antal besök
Evois	68 100
Hossa	52 400
Iso-Syöte	29 300
Kylmäluoma	27 100
Ruunaa	84 600
Tykö	69 600
Ule träsk	37 900

Forststyrelsens naturtjänster

Inom Forststyrelsen är naturtjänsterna den enhet som ansvarar för offentliga förvaltningsuppgifter, bl.a. naturskydd, jakt- och fisketjänster och avgiftsfria friluftstjänster.

Naturtjänsterna sköter Finlands nationalparker, naturreservat och statens strövmråden, ödemarksområden samt största delen av allmänna vattenområden.

Naturtjänsterna ansvarar för

- naturskydd och -vård
- avgiftsfri friluftsservice
- jakt-, fiske- och terrängkörningstillstånd

www.metsa.fi/naturskydd – information om Forststyrelsens naturtjänsters arbete

www.utinaturen.fi – mångsidig webbtjänst för friluftsliv i naturen

www.utflyktskarta.fi – karttjänst över statens utflyktsmål samt jakt- och fiskeställen

www.eräluvat.fi – försäljning av jakt-, fiske- och terrängkörningstillstånd

www.haltia.com – Finlands naturcentrum Haltia: hela Finlands natur under ett tak

Finlands nationalparker och naturreservat, ödemarksområden och statens strövmråden samt allmänna vattenområden som förvaltades av Forststyrelsen 31.12.2013.